

فرم درخواست ارزشیابی فعالیتهای نوآورانه آموزشی - جشنواره شهید مطهری

عنوان فارسی: کوریکولوم پنهان در آموزش بالینی دانشجویان پزشکی

عنوان انگلیسی

Hidden curriculum in the clinical education of medical students

حیطه نوآوری: طراحی و تولید محصولات آموزشی

نام صاحب / صاحبان فعالیت نوآورانه: دکتر مهدی خاکساری، دکتر محمدباقر سهرابی، خانم ربابه زروج حسینی
نام همکاران: دکتر پونه ذوالفقاری، دکتر سارا سعید نیا، خانم مریم یوسفی، خانم بتول داغیانوس

محل انجام فعالیت: دانشگاه علوم پزشکی شاهرود، دانشکده پزشکی گروه/رشته پزشکی مقطع تحصیلی بالینی

مدت زمان اجرا: تاریخ شروع خرداد ماه 95 تاریخ پایان دی ماه 95

هدف کلی

کوریکولوم پنهان در آموزش بالینی دانشجویان پزشکی

اهداف ویژه /اختصاصی

- تعیین میزان تاثیر کوریکولوم پنهان در آموزش بالینی بخش های مختلف
- تعیین میزان تاثیر کوریکولوم پنهان در آموزش بالینی گروه های مختلف دانشجویی

بیان مسئله (ضرورت انجام و اهمیت اهداف انتخابی را ذکر کنید)

کوریکولوم از نظر ریشه شناسی از واژه **Currere** گرفته شده است، کوریکولوم عبارتست از آن چه که باید در یک برنامه آموزشی رخ دهد به طوری که به نظر آن چه هدف آموزش دهنده می باشد و آن چه در راه این هدف انجام می گیرد. هر کوریکولوم، جدا از مفهوم و برداش تهای موجود از آن باید دارای 4 جزء اساسی باشد:

1- (Content) محتوا

2- (Teaching and Learning Strategies) استراتژی های آموزش دادن و فراگرفتن

3- (Assessment Processes) فرآیندهای ارزشیابی دانشجویان

4- (Evaluation Processes) فرآیندهای ارزیابی خود کوریکولوم

کوریکولوم پنهان عبارت است از آن چه در یک سیستم آموزشی فراگیران یاد می گیرند اما بر طبق برنامه سیستم، قرار بر آموزش آنها نبوده و ارتباطی با برنامه ارایه شده ندارد. کوریکولوم رسمی آن چیزی است که دست اندرکاران برنامه ریز، قصد آموزش آن را

دارند. اما وقت دانشجویان در سایر مکان ها به صورت فعالیت های خارج از برنامه سپری می شود که این فراگیری ها طبق برنامه آموزشی ارایه شده نبوده و غیررسمی می باشند. کوریکولوم بی اثر نوعی کوریکولوم است که سیستم آموزشی بر عدم آموزش آن تأکید دارد. کوریکولوم بی اثر یعنی فراگیران نباید یک سری از مطالب را آموزش ببینند و ب رای این منظور باید کوریکولوم آموزشی از نظر وجود مطالب تاریخ گذشته و رو شهای منقرض پایش گردد.

اگرچه برنامه درسی پنهان یکی از مفاهیم ارجمند مولود رشته برنامه درسی بوده و از جمله سرمایه های مفهومی آن به حساب می آید، اما ماهیت و چیستی آن همواره محل نزاع بوده است . شاید دلیل اصلی این نزاع را بتوان در مبهم بودن خود واژه برنا مه درسی و از سوی دیگر در واژه پنهان آن جستجو کرد . برخی معتقدند برنامه باید دارای اهداف بیان شده، استراتژی های صریح، و شروع و پایانی مشخص باشد، به همین دلیل اطلاق لفظ برنامه به تجربیات کسب شده و از پیش تعیین شده فراگیرندگان امری نادرست است .

فیلیپ جکسون مفهوم برنامه درسی پنهان را در کتاب خود برای نخستین بار مطرح کرد . وی معتقد بود که شاگردان برنامه درسی پنهان را از طریق جنبه های غیر آکادمیک مدرسه که شامل عناصر قدرت، جمعیت و تشویق است در کلاس درس می آموزند. در واقع شاگردان هنجارهایی را با عنایت به دارا بودن قدرت معلم، از جمعیت کلاس و نظام تشویق میآموزند. جکسون این هنجارهای آموخته شده را برنامه درسی پنهان می خواند. پس از جکسون نیز اندیشمندان ز یادی نظیر مایکل اپل ، هنری ژیرو ، آیزنر ، به تبیین ابعاد و ماهیت این مفهوم پرداختند .

شریعتمداری معتقد است دانشگاه به طور ایده آل می باید موجب توسعه روحیات ذیل در دانشگاهیان شود : بسط روحیه تفکر و تحقیق، انصاف و احترام به حقایق علمی، علاقه به پژوهش و حل مساله، تربیت مغزهایی متفکر و واگرا، احترام به علم به خاطر خود علم و نه هدف های انتفاعی، پرورش انسان هایی خلاق، درک ضرورت یادگیری مداوم، تقویت هویت علمی . این ها ویژگیهایی هستند که شاید بتوان گفت از تمامی دانشگاه های سراسر جهان انتظار می رود آن ها را تحقق بخشند . اما به نظر می رسد که اعتبار این مفروضات با مشاهده کزرفتاری هایی در میان محققان و استادان (و هم چنین دانشجویان) عملا شکسته شده است .

مرور تجربیات و شواهد خارجی (باذکر فرانس)

1- Acker در ارتباط با ابعاد برنامه درسی پنهان در آموزش عالی عقیده دارد که برنامه درسی پنهان در دانشگاه دارای ابعاد اساسی ذیل می باشد: یاد گرفتن یادگیری: شروع تحصیل در دانشگاه با یک شوک فرهنگی همراه است . برخلاف محیط امن مدرسه، تحصیل در سرزمین دانشگاه با سختی های بیشتری همراه بوده و شناخت ابعاد این سرزمین به راحتی امکان پذیر نیست. دانشجویان برای حضور در یک چنین سرزمینی نیاز به یک نقشه جغرافیایی خوب دارند . دانشجویانی که والدین تحصیل کرده داشته و از سرمایه فرهنگی 5 زیادی بهره می برند، این نقشه را در عادت واره های خود به همراه دارند(1) .

2- Ahola ، ابعاد برنامه درسی پنهان در دانشگاه را بر مبنای انتظارات ضمنی دانشگاه از دانشجویان به شرح ذیل برمی شمارد: دانشجویان باید نگرشی مجدانه و بدون سوگیری نسبت به موضوعات علمی داشته باشند . اگر احساسات، شهود و علایق امکان پیدا کنند تا به قضاوت های ما راه پیدا کند، نوعی نگرش غیرمتعادل و نامشخص در ما شکل میگیرد. استدلال و برهان منطقی، ویژگی هایی هستند که در محیط دانشگاه یک مزیت عمده محسوب می شوند (2).

3- Bergenegouwen نیز با نگرشی مشابه به تشریح الزاماتی می پردازد که به طور ضمنی و غیر ملموس از دانشجویان انتظار می رود بدان ها پایبند باشند. وی این انتظارات را به شرح ذیل برمی شمارد: کسب نتیجه موفقیت آمیز در امتحانات منوط به کار برد اص طلاحات و مفاهیم تخصصی است که اساتید مورد استفاده قرار می دهند (3).

4- Bradbury معتقد است در طی دوران تحصیل در دانشگاه، اساتید قدرتمندترین الگوهای دانشجویان هستند و رفتار آن‌ها، خواه محبوب باشند یا منفور، خود یک رسانه و یک پیام است. اساتید دانشگاه همیشه نقشی اساسی و حوری در برنامه درسی پنهان داشته‌اند (4).

مرور تجربیات و شواهد داخلی (در این بخش سوابق اجرائی این نوآوری در دانشگاه و کشور بطور کامل با ذکر فرانس ذکر شود)
1- قاضی طباطبایی معتقد است دانشگاه‌های ایران بیشتر ضد هنجارهای علم را ترویج می‌کنند و تحقیقات مهم و همکاران نیز نکته مذکور را تأکید می‌کند (5).

2- قورشیان به انعطاف در برنامه‌های درسی و روش‌های ارزیابی، پروژه پایان‌نامه و نقش پررنگ تر فرهنگ رشته‌ای اشاره دارد. با این همه، برنامه درسی پنهان در آموزش عالی و عوامل شکل‌دهنده آن آنچنان که شایسته است مورد بررسی قرار نگرفته است (8).

منابع:

1. Acker, Sandra. (2011). The Hidden Curriculum of Dissertation Advising. In The Hidden Curriculum in Higher Education. London: Rutledge.
2. Ahola, Sakari. (2014). Hidden Curriculum in Higher Education: something to fear for or comply to? Paper presented at the Innovations in Higher Education 2012 Conference.
3. Bergenegouwen, G. (2013). Hidden Curriculum in the University. In Higher Education, Vol. 16, No. 5 (2013), pp.535-543.
4. Bradbury- Jones, Caroline and et al. (2014). Unity and Detachment: A Discourse Analysis of Doctoral Supervision. In International Journal of Qualitative Methods. ۲۰۱۴(۱) : ۸۱-۹۰
5. Tabatabaei A, (2012). The Evolution of my Epistemology: my experience as a postgraduate research student. In Educational Action Research, 4:3, 363-374.
6. Eggleston, John. (2000). Staying on at School: The Hidden Curriculum of Selection. In Improving Schools. 2000: 3: 51.
7. Evans, C. and Stevenson. (2013). The learning experiences of international doctoral students with particular reference to nursing students: A literature review. In Int. J. Nurs. Stud.
8. Ghourchian, Nader G. (2012). The First International Terminology of Curriculum. Tehran, Andisheh Metacognition Publication.

شرح مختصری از فعالیت صورت گرفته را بنویسید (آماده سازی، چگونگی تجزیه و تحلیل موقعیت و تطبیق متدولوژی، اجرا و ارزشیابی را در این بخش بنویسید)

برای انجام این طرح، مجریان با آموزش یک گروه نظاره‌گر و توجیه کامل آنها، چک لیست عینی و مشخصی را طراحی نموده و با نظارت کامل و در طی مدت سه ماه و طی سه شیفت و در تمام بخش‌های بالینی، عملکرد دانشجویان بالینی را تحت نظر گرفته و در برگه‌های چک لیست ثبت نمودند. سپس اطلاعات حاصله تحت نظارت مجری طرح طبقه‌بندی شده و بر اساس هر بخش و گروه‌های دانشجویی (اینترن و استاژر) تفکیک شدند. با مراجعه به کوریکولوم مصوب دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شاهرود، تفاوت‌ها و تناقض‌های این موارد ثبت شده مشخص گردید.

نتایج نشان داد که حدود 40 درصد از زمان آموزشی دانشجویان و بویژه اینترن ها در خارج از کوریکولوم مصوب سپری می شود. این کوریکولوم بصورت غیر رسمی و با آموزش دانشجویان سال بالاتر به پائین تر و یا انعکاس از عملکرد برخی از اساتید آموزش داده می شود که متاسفانه در اکثر موارد نقاط منفی آن بیشتر از نکات مثبت خواهد بود.

شرح مختصری از فعالیت صورت گرفته را به انگلیسی بنویسید (آماده سازی، چگونگی تجزیه و تحلیل موقعیت و تطبیق متدولوژی، اجرا و ارزشیابی را در این بخش بنویسید)

The enforcement training process research and clinical supervision of students during the three months and recorded cases in the check list of relevant done. The results showed that about 40 percent of instructional time students and interns, especially outside the approved curriculum is spent.

شیوه های تعامل با محیط که در آن فعالیت نوآورانه به محیط معرفی شده و یا مورد نقد قرار گرفته را ذکر کنید.

توجه: در این بخش موارد ذیل را ذکر کنید:

- برگزاری دوره های آموزشی در جهت انتقال نوآوری
- پذیرش در کنگره ها و جشنواره ها
- شیوه های نشر نوآوری اعم از CD / پاورپوینت / مقالات داخلی یا خارجی / تارنما / کتاب / راهنما
- شواهد تعمیم نوآوری در اماکن دیگر و نتایج آنها
- نقد خبرگان / همکاران / مشتریان یا فراگیران

با توجه کامل گروه ناظرین توسط مجریان و بدون اطلاع دانشجویان بالینی، اقدامات مشاهده ای و ثبت فعالیت آنها بصورت نامحسوس انجام شده و دانشجوی خاصی و یا بخش ویژه ای مد نظر نبوده است.

نتایج حاصل از این فعالیت و این که فعالیت ارائه شده چگونه موفق شده است به اهداف خود دست یابد را بنویسید

توجه: در این بخش موارد ذیل را ذکر کنید:

- شواهد دستیابی به اهداف برای هر یک از اهداف ویژه به تفکیک
- میزان رضایتمندی فراگیران / مشتریان
- نقاط قوت و ضعف و پیشنهادات برای آینده

اطلاعات به دست آمده هنوز نیاز به پردازش بیشتر داشته و پس از نظارت بیشتر و جمع آوری اطلاعات کافی تر می توان در خصوص نتایج آن به یک رویه واحد رسید که پس از آن اقدام به چاپ نتایج خواهد شد.

سطح نوآوری

- در سطح گروه آموزشی برای اولین بار صورت گرفته است .
- در سطح دانشکده برای اولین بار صورت گرفته است .
- در سطح دانشگاه برای اولین بار صورت گرفته است .
- در سطح کشور برای اولین بار صورت گرفته است .
- در دنیا برای اولین بار صورت گرفته است .

اینجانب دکتر مهدی خاکساری مجری فرایند بوده و متعهد می گردم کلیه اطلاعات مبتنی بر واقعیت ترتیب داده شده است

توجه : لازم است مجموعه ایی از مستندات ، فیلم ومرتبط با فرایند که ارزیابی واقعی آن را ممکن می کند بصورت فایل تهیه و به همراه فرم درخواست ارزشیابی جشنواره کشوری ارسال شود. این مجموعه باید حاوی اطلاعاتی باشد که امکان اجرای این فعالیت را توسط سایر افراد در مراکز دیگر فراهم نماید(مثلا در حیطه تدوین و بازنگری برنامه حداقل باید کوریکولوم کامل ضمیمه باشد).